

Forslag

til

Lov om støtte til uddannelse.

Fremsat den 27. februar 1969 af *Kjær Rasmussen* og *Sigsgaard*.

§ 1. Af statskassen ydes økonomisk støtte til alle uddannelsessøgende, der er fyldt 15 år, jfr. dog § 4, stk. 1, og § 7, stk. 1.

§ 2. Som betingelse for at opnå økonomisk støtte til uddannelsesformål kræves det, at man uddanner sig ved en offentlig anerkendt uddannelsesinstitution, har indgået lærekontrakt, gennemgår anden elevuddannelse eller fra undervisningsministeren har opnået godkendelse af individuelt studieprogram.

Stk. 2. Ikke undervisningspligtige uddannelsessøgende under 15 år, som i øvrigt opfylder en af de i stk. 1 nævnte betingelser, omfattes af denne lov.

§ 3. Der vælges uddannelsesråd ved de enkelte uddannelsesinstitutioner eller afdelinger af disse. Stemmeberettigede og valgbare er de uddannelsessøgende og det ved uddannelsesinstitutionen ansatte undervisningspersonale. Valgene er direkte, og alle har lige stemmeret.

§ 4. Uddannelsesrådet afgør, om en uddannelsessøgende er støtteberettiget, og fastsætter en normalstudietid for hver uddannelse.

Stk. 2. Fuld støtte ydes i en periode på højst $\frac{4}{3}$ af normalstudietiden.

Stk. 3. Såfremt en uddannelsessøgende over for uddannelsesrådet erklærer at ville afbryde uddannelsen for en bestemt periode

og i denne ikke modtager uddannelsesstøtte, medregnes dette tidsrum ikke i den pågældendes støtteperiode.

Stk. 4. Den, der ikke opnår godkendelse som støtteberettiget uddannelsessøgende, skal modtage et begrundet afslag.

Stk. 5. Uddannelsesrådets afgørelse kan indankes for undervisningsministeren, der skal afgive svar i løbet af højst tre uger.

Stk. 6. Undervisningsministeren fastsætter de nærmere retningslinjer for afgørelse efter stk. 1 samt regler for forlængelse af støtteperioden ved længerevarende sygdom, ulykke eller barsel.

§ 5. Støtten fastsættes årligt som et ens beløb til alle støtteberettigede, jfr. § 7.

Stk. 2. Uddannelser af kortere varighed end 1 år samt den del af længere uddannelser, der overstiger et helt antal år, berettiger til uddannelsesstøtte svarende til den pågældende brøkdels af årsstøtten, gradueret efter indkomsten, jfr. § 7.

Stk. 3. Støttens størrelse beregnes ved indeksregulering med udgangspunkt i beløbet 13.000 kr. for basisåret 1967-68.

Stk. 4. Som indeks benyttes et særligt for denne forbrugergruppe beregnet pristal. Økonomiministeren bemyndiges til at lade et sådant pristal beregne.

§ 6. Støtten udbetales som personlig ydelse til fri rådighed.

§ 7. Anden indkomst ud over 20 pct. af det i § 5, stk. 3, fastsatte beløb fraregnes uddannelsesstøtten.

Ikrafttrædelsesbestemmelser m. m.

§ 8. Loven træder i kraft den

Stk. 2. Fra lovens ikrafttræden ophæves lov om „Ungdommens Uddannelsesfond“s forvaltning og virksomhed.

Stk. 3. Loven gælder ikke for Grønland. Ved anordning kan loven sættes i kraft for Grønland med de ændringer, der følger af landsdelens særlige forhold.

Bemærkninger til lovforslaget.

Almindelige bemærkninger.

Det er et erklæret mål for flertallet af de politiske partier, at ingen af økonomiske grunde må forhindres i at få den uddannelse, vedkommende har lyst og evner til.

I publikationer fra Socialforskningsinstituttet (nr. 31 af 1965; De 14-20 åriges uddannelsessituation) og fra Institut for Organisation og Arbejdssociologi ved Handelshøjskolen i København gøres det imidlertid synligt for enhver, at Danmark også uddannelsesmæssigt er et klassesamfund.

Dette er baggrunden for, at uddannelsesstøtten foreslås givet til alle over 15 år. Netop i perioden efter det 15. år er det, at de fleste unge træffer det uddannelsesvalg, som bliver afgørende for resten af livet. Derfor må der sættes kraftigt ind her, og samfundet må gøre det ved at fjerne en af de væsentligste barrierer for uddannelsernes demokratisering: den økonomiske.

Som det ses af forslaget, er det ikke tanken at gøre støtten afhængig af forældrenes økonomiske forhold, idet dette ville sætte den uddannelsessøgende i et uønsket afhængighedsforhold til forældrene. Dels må den unge blive i stand til at overvinde et uddannelsesfjendtligt miljø, dels har det vist sig, at forældrenes indkomstniveau skal være meget højt, før de støtter deres uddannelsessøgende børn økonomisk.

Støtten til lærlingene rejser et særligt problem. Lærlingene fungerer i dag som urimeligt billig arbejdskraft for private arbejdsgivere, og forslaget kunne måske opfattes som et tilskud til disse. Det er imidlertid forslagsstillernes opfattelse, at mesterlæren ikke holder så mange år endnu, og det ville da også være en naturlig konsekvens af forslaget vedtagelse, at man påbegynder en lovgivning om mesterlærens ophør.

Endvidere ses det af forslaget, at der åbnes mulighed for at opnå støtte til individuelt studieprogram. Tanken hermed er at mindske afhængigheden af traditioner og institutioner.

Endelig er forslaget om oprettelse af uddannelsesråd også nyt. Som det ses af forslaget ønskes intet skel mellem lærere og elever ved valg til disse råd.

Løseligt beregnet vil udgifterne forbundet med forslaget komme til at ligge på 5-6 milliarder kr. Herfra skal dog trækkes det skattebeløb, som staten får ind af de udbetalte støttebeløb. Naturligvis er her tale om udgifter af en stor størrelsesorden, men man må gøre sig klart, at så meget koster det, hvis de politiske partiers erklærede mål: at ingen af økonomiske grunde må forhindres i at få den uddannelse, vedkommende har lyst og evner til, skal nås.

For øvrigt har dette samfund jo lov til at prioritere opgaverne således, at der virkelig kan blive tale om en menneskeliggørelse af vort samfund.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser.

Til § 1.

Hensigten med loven er at sikre, at ingen af økonomiske grunde forhindres i at uddanne sig, idet det offentlige i uddannelsesperioden afholder de nødvendige omkostninger til personligt underhold for den uddannelsessøgende.

Socialministeren foranstalter udarbejdelse af forslag til lov om ændring af lov om børnetilskud, således at børnetilskud ikke gives for børn, som modtager uddannelsesstøtte.

Til § 2.

Stk. 1. Støtte ydes dog kun til uddannelsessøgende ved offentlig anerkendt uddannelsesinstitution, såfremt uddannelsen er af en sådan art, at den normalt burde gennemføres ved heldagsstudier. Støtte gives således til elever ved f. eks. studenterkursus, uanset om det drejer sig om dag- eller aftenkursus, samt til højskoleelever, men derimod ikke til f. eks. elever ved aftenskoler under loven om fritidsundervisning. Det forudsættes, at mesterlæren, elevuddannelser i handels- og kontorfacene og lignende erhvervs-

mæssig udnyttelse af uddannelsessøgende ved lovgivning foranstaltet afskaffet inden for en kortere årrække og erstattes af uddannelse på fagskoler i forbindelse med erhvervspraktik. Indtil da henvises til § 7.

Individuelt studieprogram vil bl. a. kunne godkendes for personer, hvis uddannelse ikke kan foregå inden for en bestemt eksisterende uddannelsesinstitutioners rammer, f. eks. personer, der driver tværfaglige studier, eller for hvem videregående studier kræver erhvervelse af kundskaber i støttefag, som kun kan opnås ved en midlertidig ændring i tilhørsforholdet til uddannelsesinstitution. Om muligt bør godkendelse af individuelt studieprogram foretages i samråd med lærere ved de institutioner, hvis fagområde har nærmest forbindelse med studieprogrammet.

Anvendelsen af bestemmelsen bør ikke begrænses til de nævnte eksempler, men udstrækkes til andre forhold af lignende karakter også for uddannelse på et mindre avanceret niveau. Endelig kan bestemmelsen anvendes ved kunstnerisk uddannelse og ved en fortsat uddannelse på en undervisningsinstitution efter nominal afslutning af uddannelse, hvis kandidatstipendium eller lignende ikke kan opnås.

Stk. 2. Så længe undervisningspligten ophører inden det fyldte 15. år, sikres lovens formål kun gennem nævnte foranstaltninger.

Til § 3.

Ved større uddannelsesinstitutioner skal uddannelsesråd nedsættes for mindre afdelinger af disse, helst for enkelte uddannelsesretninger eller grupper af nærtbeslægtede uddannelsesretninger.

Til § 4.

Afgørelse af, hvorvidt en uddannelsessøgende er støtteberettiget eller ikke, foregår ud fra en vurdering af, hvorvidt den pågældende udfører det for uddannelse nødvendige arbejde. Der tilstræbes en realistisk vurdering af de gældende studieplaner ved fastsættelsen af normalstudietiden.

Hvis det er nødvendigt af hensyn til afslutnings-

terminer, rundes støtteperioden, jfr. stk. 2, op til et helt antal år eller halvår.

Til § 5.

Det ligelige fordelingsprincip blandt de uddannelsessøgende anses for det socialt mest rimelige.

Støtten betragtes som et personligt tilskud til den uddannelsessøgende, og der tages derfor intet hensyn til ægteskabelig stilling eller lignende.

Udgifter i forbindelse med forsørgerpligt over for den uddannelsessøgendes børn anses for et generelt problem for forældre med lav indkomst og ønskes dækket gennem lovgivning om forhøjet børnetilskud til sådanne.

Endvidere ønskes bortfald af studieafgifter, f. eks. på private seminarier.

Uddannelsesstøttens størrelse, jfr. stk. 3, er fastsat i overensstemmelse med forbrugsundersøgelser blandt uddannelsessøgende, som refereret i betænkning nr. 506, 1968, vedrørende økonomisk støtte til unge under uddannelse.

Det i stk. 4 omhandlede særpristal skal tage hensyn til, at de uddannelsessøgendes forbrug har en anden sammensætning end befolkningsgennemsnittets, og at prisudviklingen på en vare, som indgår i de uddannelsessøgendes forbrug, ikke nødvendigvis er den samme som den tilsvarende vares prisudvikling for gennemsnitsbefolkningen. Dette gælder således boligudgiften.

Til § 6.

At støtten udbetales til fri rådighed vil sige, at reglerne i myndighedslovens § 39 og § 40 (at forældremyndigheden for den mellem 15-18 årige, og værgen med pupilautoriteternes samtykke for den 18-21 årige, kan fratage rådighedsretten) ikke gælder for uddannelsesstøtte.

Udbetalingen sker i månedlige rater og påbegyndes samtidig med uddannelsen.

Til § 7.

Det tilstræbes, at fradraget i uddannelsesstøtten tidsmæssigt foretages så tæt som muligt på den skete indtjening. Er denne af længere varighed, foretages fradraget løbende.